

(Oqaaserineqartut atuupput)

13. september 2013

Naalakkersuisut Siulittaasuata, Aleqa Hammond-ip, ammaanermi oqalugiaataa

(Naalakkersuisut Siulittaasuat)

Aallaqqaasiut

Inatsisartuni siulittaasoq ataqqinartoq, Inatsisartuni ilaasortat ataqqinartut, innuttaaqatikka ataqqinartut.

Siullermik ukiaanerani ataatsimiinnissamut Inatsisartut siulittaasuata tikilluaqqusineranut Naalakkersuisut sinnerlugit qujaqaanga.

Taamatuttaaq oqaluffimmi oqaatsit tusakkavut isumatoorsuit pillugit qujaqaanga. Ataatsimiittarfimmi maani oqallitarnissatsinnut aalajangiisarnissatsinnullu oqaatsit tusakkavut eqqaamaniartigik.

Matumani ataatsimiinnissatsinnut tikilluaqqunissassinnut qilanaarsimavunga. Oqallittussanngorpugut pingaarutilinnillu aalajangiisartussaalluta. Maani aalajangikkat tamarmik tamatsinnut sunniuteqartussaapput, ilaqtatsinnut sunniuteqartussaapput, taamatullu tamatsinnut inuttut innuttaasunullu ataasiakkaanut sunniuteqartussaallutik.

Nunatsinni kikkut sumi najugaqassanersut Københavnimiit aalajangersorneqartarallarmata uanga meeraavunga. Nunaqarfiit matuneqarnissaat Københavnimiit aalajangerneqartarpoq, innuttaasullu illoqarfinnut anginernut inissiaateqarferujussuarni najugaqartussanngorlugit nutserneqartarlutik, soorlu Blok P-usimasoq eqqaaginnaraanni. Uummannami peroriartorpunga, Elisabannuaq Johansenillu, arnani siullersaalluni Landsrådetoqqami ilaasortaasimasoq, Uummannap illoqarfittut attatiinnarnissaanik aalajangeeqataasut ilagisimavaat. Uummannap inuerutinneqarnissaanut pilersaarut, innuttaasullu Nuummut, Blok P-imut nuutsinneqarnissaat unitsippaa.

Taamani aamma misigaara uanga sioqqullunga kinguaariit danskit naalagaaffiata nunattalu akornanni akisussaaneq allanngortinniarlugu suliniuteqalersimasut. Namminersornerulernerup eqqunneqarnera misigisaqarfigaara. Innuttaasut taasisinneqarnerisigut EF-imit aninerput misigaara, taamatullu aalisarnerup tungaatigut nammineerluta aalajangersuisinnaalernerput. Sumi

inunngorsimaneq pillugu immikkoortitsinerup atorunnaarsinnera misigisaqarfigaara. Namminersortutut oqartussaalernitta eqqunneqarnera pisuussutivullu uumaatsut pillugit oqartussaalernerput misigisaqarfigaara. Maannakkullu matumani oqaluttarfimmiippunga Naalakkersuisunut Siulittaasuusartuni arnani siullerpaattut toqqagaasimallunga.

Uagut kalaallit taamatut ineriartorsimanerput peqataaffigalugu misigisaqarfigisimagakku tulluusimaarutigeqara. Sullerinnikkut, piumassuseqarluarnikkut tunaartalimmillu anguniagaqarnikkut Nunatta angusimasai uangattaaq tulluusimaarutigaakka. Taamatullu siusinnerusukkut Naalakkersuisuusarsimasut sulisimaneq innuttaasullu peqatigalugit angusaqarsimaneq qujamasuutigaakka. Kiisalu Nunatta ineriartoqqinnissaanik Nunattalu nunat tamalaat akornanni inissisimaneqata nukittornissaanut suliassat uannut tatiginninnikkut tunniunneqarsimasut maniguullunga naammasisassatut isumagissallugit.

Nunat tamalaat

Nunatsinni nunallu tamalaat akornanni nunatta soqutigisaasa tamatigoruinnaq sorsuutigalugillu illersortuarniarakkit oqaatigissallugu uannut pingaaruteqarluinnarpoq. Issittumi Siunnersuisoqatigiit assersuutigilakka. Tassani suleqatigiiffimmi nunat tamalaat ilaasortaaffigisaanni peqataanissatsinnut pisinnaatitaaffeqarnerput pillugu akiuussimaneq akilersinnaasimavoq.

Nunarput Issittumi Siunnersuisoqatigiit ingerlassaanni isumaqatigiinniavinnernit avammut ajattorneqarsimavugut. Maannakkulli apeqqutini nunatsinni oqartussaaffigineqartuni oqaluuserineqarnerini nerrivimmi ataatsimiiffiusumi issiaqataaqqilersinnaanerput qulakkeersimavarput. Pisinnaatitaanerput sorsuutigiumavarput - ilungersuutigisimavarput - angorusutagullu angusimallugit.

Innuttaasut ataasiakkaat eqqarsaatigalugit tamanna qanoq sunniuteqarpa? Ulluinnarni immaqa malunnaateqarujussuannigilaq. Kisianni nunat tamalaat akornanni Nunatta suliumatussuseqarluni peqataanermigut, kalaallit soqutigisaasa saqqumilaartinnissaat kiisalu ineriartortitsinissamut aningaasaleerusussuseqartunut Nunatta pilerinarsarnissaanut tamanna tapertaassaaq.

Taamaattorli uagut naqisimaneqannginnissatsinnut imaluunnit nunatsinni soqutigisatsinnik sumiginnaannginnissaq pillugu iliuseqarnerput ersarissumik nalunaarneruvoq. Tamanna tateqarluta pisinnaanitsinnut tapertaavoq, taamatullu immitsinnut tulluusimaarutigisinnaanitsinnut. Immaqa aamma innuttaasut ataasiakkaat tamanna namminneq imminerminnut

tatiginerulernissaminnut atorsinnaavaat. Inuiattut, kulturikkut, eqqarsariartaatsikkut kinaassutsimillu ilisimaarinninnermut atorneqarsinnaalluartutut ippoq.

Nunat tamalaat akornanni suliniuteqarnitsinnut tapiliullugu 2014-imi Amerikamiut illoqarfiisa pingaarnersaanni, Washingtonimi, Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianik ammaanissaaq siunertaraarput. Tassuunatigut naalackersuinikkut USA-mut attaveqarnitta pingaaruteqarnera malunnartinneqassaaq, taamatullu avammut nioqquteqarnerput pingaartillugu siuarsarusukkatsigu aammalu tassani innuttaasut aningaasaliinissamut kajumernerulernissaat anguniarusukkatsigu.

Ilanngullugu nuannaarutigaaarattaq Islandip nunatsinni aallartitaqarfimmik pilersitserusunneq piviusunngortissinnaasimammagu. Nunatsinnut imaannaanngeqisumut Island tikilluaqqungaarpara, taamatullu nunat marluk inuiaallu niuernerisa ikinngutigiinnerisalu annertusiartortumik nukittorsarneqarnissaat qilanaaralugu.

Pisinnaatitaaffivut pillugit Naalackersuisut ilungersorlutik suliniuteqarniarput, aammalu nerisassanik immitsinnut pilersorsinnaanitsinnut pisinnassuseqalernissarput ilungersuutiginiarparput. Piniarnermut atatillugu kulturikkut oqaluttuarisaanitsigullu ileqqutoqqavut ukiuni aggersuni ilungersorluta attattuaannartinniarpavut. Nunatsinni nangittumik arfanniarsinnaanissaaq sorsuutigissavarput.

Arferit pillugit Kalaallit Nunaata kissaatigivaa arfanniartarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup nangittumik arfernik pisassiisarneq pillugu katersuuffiussasoq, eqqissisimatitaanernut apeqqutinik pinnani. Nunatsinni arfanniarneq piujuaannartitsineq toqqammavigalugu ingerlanneqarpoq.

Taamaattumik novembarip qaammataani danskit kalaallillu qinikkat naalackersuinikkut oqallinnissaat siunertaralugu nunatsinnit qaaqquisimavugut, IWC-mi ilaasortaanitsinnut apeqqut pillugu ataatsimoortumik aaqqiisoqarsinnaanissaa anguniarlugu. Kunneqarfik tamakkerlugu naammaginartumik inerniliisoqarsinnaanissaa nunatsinnit neriuutigaarput.

Qanorluunniillu inerniliisoqassagaluarpat innuttaasunut tamatsinnut - ilinnut uannullu - siunissami aggersumi nunatsinni arferup neqaanik pissarsisinnaajuaannarsinnaanerput qulakkeerusuppara; kalaaliaqqani, pisiniarfinni angerlarsimaffitsinni iggavitsinnilu.

Ullumikkut, siunissamilu. Tamanna kattuffinnik susassaqtunillu attuumassuteqartunik qanimut oqaloqateqarnikkut suleqateqarnikkullu qulakkeerneqassaaq. Inooriaatsitsinnut,

eqqarsariartaatsitsinnut pingaartitatsinnullu tunngasut illersorpagut kinaassuserput pisinnaatitaaffigullu pillugit.

Attaveqaaqatigiinneq

Pisiniarfimmi sumiiffimmi nerisassanik pisiassaqarnera innuttaasunut ataasiakkaanut tamanut pingaaruteqarpoq. Inuiaqatigiit ataqaqatigiittumik aaqqissuussaanerannik tamanna isumaqarpoq.

Taamaammat Nuummi Umiarsualiviup allineqarnissaa Naalakkersuisunit pingaartinneqarpoq. Taamatut aalajangiinikkut umiarsuarnik nunatsinnut pilersuineq malunnaatilimmik pitsanngoriartussaassaaq. Tassuunatigullu nuna tamakkerlugu attaveqaaqatigiinneq aamma pitsanngortussaassaalluni. Umiarsualiviup allineqarnissaa pilersuinissamut taamaallaat Nuummut iluaqutaasussaannigilaq, sinerissalli sinneranut aamma pilersuinikkut pitsannguutaassalluni.

Qaqortumi mittarfittaarnissamut atatillugu aalajangiinissamut toqqammavissanik suli erseqqissaaneq Naalakkersuisunit ilungersortumik ingerlanneqarpoq. Nunatsinni tullianik mittarfittaarnissaq Qaqortumi pisussaammat matumani naqissuserlugu oqaatigerusuppara.

Peqqinnissaqarfik

Illoqarfiit ilaanni kusanartorsuarnik ajunngitsorsuarnillu atuarfeqarpoq. Tamanna ajunngilluinnarpoq. Avatangiisini pitsaasuni sulisinnaaneq meeqqanut atorfeqartunullu pingaaruteqarluinnarpoq.

Avatangiisit peqqinnartut iluamik ilikkagaqarnissamut pingaaruteqarput. Taamaattorli illoqarfiit allat ilaanni taamaattoqanngilluinnarnera aamma nassuerutigisariaqarparput. Tamanna aaqqiivigisariaqarparput. Taamatut equngasumik ingerlatsineq uagut inooqataaffigisinnaanngilarput.

Meeqqat illuni peqqissutsimut innarliisinnaasuni atuartinneqarnissaat uagut inooqataaffigisinnaanngilarput. Taamaammat tamakku tungaasigut Naalakkersuisut iliuuseqarniarput.

Pinaveersaartitsineq peqqissutsimullu siuarsaaneq salliutinneqartussat Naalakkersuisunit isigineqarluinnarput. Innuttaasut maannamit amerlanerusut tupa aammalu imigassamik ikiaroorntumillu atonerluisutut inuuneq taarserlugu peqqissuunissaq siunertaralugu assigiinngiaartunik nerisaqarlutillu annertuumik timiminnik atuisarnissaat uagut anguniagaraarput.

Innuttaasut peqqissutsikkut inuunerat pitsangorsarneqassappat, minnerunngitsumillu inuunerup pitsaassusaa qaffatsinniassagutsigu peqqissumik inooriaaseqarnissaq pinngitsoorneqarsinnaanngilaq. Tamatta inuttut pitsaassusilimmik inuuneqarnissaq piviusunngortikkusukkutsigu aamma nammineerluta siuttuuniartariaqarpugut.

1990-miit 2011-mut inuit 1.108-t imminoorsimapput. Tassa Qasigianguani innuttaasut amerlaqatingajaat. Tamanna amiilaarnarlunilu aliasuutiginarpoq! Maani ataatsimiittarfimmi issiasugut, taamatullu innutaaqatitta ilarpassui radiokkut manna naalaartut qularnanngitsumik tamatta imminoorsimasumik nalunngisaqarpugut.

Akisussaaffik uatsinniittoq naammaginatsumik nammassisinnaasimannngilarput. Tamanna maannakkut allanngortittariaqarparput. Tamatta inuiattut akisussaaffigaarput! Inuuneq isumaqartoq pilersittariaqarparput. Inoqativut ajornartorsiuteqartut ikorfartortariaqarpavut. Ilaquttatsinnut ikinngutitsinnullu tamatta inuttut akisussaaffeqarpugut. Inuiaqatigiinnik tamanut inissaqarfiusumik sanarfisariaqarpugut.

Tamanna akisussaaffik innuttaasunit tamanit aamma kivitseqataaffigineqartariaqarpoq. Matumani Naalakkersuisut aamma akisussaaffeqarput, akisussaaffillu tamanna uagut tigussavarput. Taamaammat imminut toquttarnernik pinaveersaartitsineq immikkut suliaasaqarfittut Naalakkersuisunit pingaartinneqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu imminut toquttarneq pillugu pinaveersaartitsinissamut siumut isigaluni iliuuseqarnissamut siunnersuuterput matumani ataatsimiinnerup nalaani saqqummiunniarparput. Periuseqarnissaq imminut toqunnissaminnut eqqarsaatersortunut, imminut toqunnerup malitsigisaanik eqqorneqarsimasunut taakkulu ilaquataannut tamakkiisumik iliuuseqarnissamik qulakkeerinnissaq.

Pingaarnerusumik aningaasarsiornikkut anguniakkavut

Nunatta ilorraap tungaanut ineriartornissaannut pisariaqartoq tassaavoq tamatta akisussaaffimmik tigusinissarput, taamatullu tunniussa qarussulluta iliuuseqarnissatsinnut periarfissaqarneq. Tamanna minnerunngitsumik ilinniartitaanikkut inuussutissarsiutinillu piorsaanerup iluini atuuppoq, taamaaliornikkummi ullutsinni periarfissarpasuit pissanganartullu takkussortut siunissatsinni atorluarsinnaasavut iluaqutigilluarnerisigut.

Aningaasaqarnerput eqqarsaatigalugu takussaasumik inerititaqalernissarput pisariaqarluinnarpoq. Taamaammallu namminersortut suliffiutaat nukittorsartariaqarput nunarpullu ataatsimut isigalugu aningaasarsiornikkut annertunerujussuarmik inissisimasariaqarlutik. Inuit amerlanerusut suliffeqalernerisigut nunatsinni siunissami pissarissaarnissamut aqutissiortoqarsinnaavoq.

Naalackersuisut ersarissumik naliliinerat naapertorlugu ukiuni aggersuni aatsitassarsiornerup ineriartortinneqarnissaa aalisarnerullu ineriartorteqqinnissaa tassaasussaapput aningaasarsiornerup qaffassarnissaanut toqqammaviusussat.

Suliassaqarfinni taakkunani namminersortunit pigineqartunik suliffinnik ineriartortitsinissamut suliffissanillu nutaanik pilersitsiortornissanut periarfissaqarluartut. Taamaalilluni aningaasaqarnikkut toqqammaveqarneq pilersinneqarsinnaavoq - ataatsimoortumik tapiissutit avataasigut - ilinniartitaanermut atugarissaarnermullu aningaasalersuisinnaasunik.

Ilinniartitaanermi ilinniarfiit ilinniartitaanermullu neqeroorutit ineriartorteqqissavagut. Inuusuttortagut, taamatullu inersimasortagut ilinniaqqinnissaminnik kajumittut tapersersortariaqarpagut. Ilinniartitaaneq tassaavoq atugarissaalernissamut aqut, namminersulivinnissamullu aqut.

Naalackersuisut kissaatigaat nunaqarfiit inoqarfiillu nukittorsarneqarnissaat taamaasilluni nunatsinni ineriartornerup naligiinnerusumik oqimaaqatigiinnerusumillu ingerlalnissaa anguniarlugu. Suliniutit taassuma tungaanut ingerlatsilersussat ilagaat Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuut 2014-moortoq aqutigalugu Nuup avataaniittut sanaartugassat annertusarneqarnissaat. Taassuma saniatigut kommuninut tapiissutit agguanneqarnerisa allanngortinneqarnerisigut kommunit akornanni oqimaaqatigiinnerusumik ingerlalnissaaq siunertaavoq.

Qanimut oqartussaaqataaneq

Illoqarfinni minnerunngitsumillu inoqarfinni mikinerusuni innuttaasut nammineerlutik ineriartornissaminnik aalajangiisinnaanissaminnut periarfissaat Naalackersuisuni qulakkearniarneqarlunilu nukittorsarniarneqarpoq.

Taamaammat Naalackersuisut assigiinngitsutigut pilersitsiniarput. Sapaatip akunnerata naanerani inoqarfinni mikinerumaani ineriartornissaaq pillugu isumasioqatigiittoqassaaq. Nunaqarfiit siulersuisuinik, borgmesterinik KANUKOKA-llu siulersuisuinik naapitsisinissaaq Naalackersuisuni

qilanaaraarput. Naalackersuisut pilersaarutigaat nunaqarfiit pillugit nuna tamakkerlugu 2014-mit ataatsimeersuartitsinissaq.

Kommunit pillugit aqutsinermut inatsisip allannguuteqarnissaa siunertaralugu Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnerini najukkami ataatsimiititalianut nutaamik aaqjissuussinissamut siunnersuut Naalackersuisunit saqqummiunneqassaaq.

Najukkami ataatsimiititaliat 2009-mi kommunit kattussuunnerisa kingorna qanimut oqartussaaqataanerup siornatigut illoqarfinni kommuniusimasuni annikillisarnerannik killormut saatitsisussatut atorneqassapput. Najukkani ataasiakkaani ataatsimiititaliat sorpassuarnik nunagisamut attuumassuteqartunik isumaginnittussatut pilersinneqassapput.

Naalackersuisuni isumaqarpugut najukkami ataatsimiititaliornissat, taakkulu isumagisassaat sumiiffinni ataasiakkaani aalajangersarneqassasut - Namminersorlutik Oqartussanit naalackersorneqaratik. Najukkami ataatsimititaliat kommunikkaartumik suliassani nunaqarfinni siulersuisunut tapertaassapput.

Nunaqarfinni siulersuisut aallaqqaataaniilli kommuninit akisussaaffigineqareerput, kommunillu inuttaasut peqatigalugit suleqatigalugillu najukkami ataatsimiititaliorusunerlutik nammineerlutik aalajangissavaat.

Aalisarneq

Aalisarneq tassaajuaannarallarpoq Nunatsinni inuussutissarsiorfittut pingaarnertut ingerlanneqartoq, avatitsinnilu imartatsinni pisuussutit uumassusillit tassaapput inuunitta napatinniarnerini, aningaasaqarnitsinni niuernitsinnilu pingaarnarpaatut inissisimasut.

Pisassiisarnerit ilisimatuussutsikkut misissuinernik toqqammaveqartuarnissaat, taamatullu piujuartitsinermik aallaaveqarnissaat Naalackersuisunut pingaaruteqarpoq.

Avatitsini aalisarfiusinnaasut tamakkiisumik atorluarneqarnissaat Naalackersuisunit eqqumaffigineqarluinnarpoq, ilanngulluguli pinngortitamik pisuussutinillu mianerinninnissaq eqqaamajuartariaqarluni. Tamatumani eqqarsaatigaavut aalisarnissamut periarfissat kiisalu imartatsinni aalisakkat nutaat takkussortut atorneqarnissaat.

Tunumi makrel-inik ammassassuarnillu misileraataasumik aalisarnerup aallartilluarsimanera uanga qiimmallaatigaara. Misileraalluni aalisarneq siunissami makrel-inik ammassassuarnillu aalisarnermik aallarniisoqarsinnaaneramik tikkuussisuusaaq. Nunatsinni sineriaruumi makrel-inik ammassassuarnillu aalisarsinnaanermut akuerineqarnissaa anguniarlugu Naalakkersuisut sulissuteqarlutillu ilungersuuteqarniarput.

Inuutissarsiutigalugu aalisarnermit isertitat affaasa (50%) piumasaqaatiginissaat Naalakkersuisooqatigiinni aalajangiiffigineqarpoq. Taamatut aalajangersakkap atuutilernerata kingorna aalisarnermik aallarniisimasut tamatumani eqqorneqassanngillat. Atuutsitsileqqinneq siunissami aalisarnermik ingerlatsisussanut atuuttussaavoq.

Ilanngullugu immikkoortut marluk, tassaasut avataani aalisarneq aamma sinerissap qanittuani aalisarneq eqqarsaatigalugit periarfissiisoqalernissaa eqqarsaatersuutunut ilaavoq. Naatsumik oqaatigalugu: Maannakkut inatsiseqarneq avataani aalisartunut atuuppoq, saniatigullu pisassiisarnermut aalajangersagaq sinerissap qanittuani aalisartunut atuuteqqilissalluni.

Aalisarnermut inatsisip atuutsinneranut atatillugu "atuisut ilisimasaat" atorlugu qulakkeerinninnissaq aamma Naalakkersuisunit sulissutiginiarneqarpoq. Aalisarnermut inatsisip siunertaani atuisut ilisimasaat biologit siunnersuineratullu naleqartigaluni atorneqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Taamatuttaaq Naalakkersuisuni tunaartaraarput sinerissap qanittuani inuuniutigalugu aalisartuusinnaanerup, saniatigullu tulaassanik tigooraasutut nioqqutissiortutullu ingerlatsinerit ataatsimoortillugit ingerlanneqarsinnaajunnaarnissaat. Aalisartoq nioqqutissiortorlu assigiinngissuteqartariaqarput. Taamaaliornikkut inuussutissarsiummi tassani kina sumi inissisimanersoq ersarissumik takuneqarsinnaalissaaq.

Oqaatigeriikkakka tamarmik 2014-imi Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinnissanni inatsimmut siunnersuutigineqartussami ilanngussorneqassapput.

Piniarneq

Isorliunerusuni ileqqutoqqat naapertorlugit piniarnermut atatillugu pisassiisarnerup nalilersoqinneqarnissaa Naalakkersuisunit kissaatigineqarpoq. Suliassartaa inuutissarsiutigalugu piniartut sunngiffimminnilu piniartut sinniisaannik qanimut ataqatigiissaarinikkut ingerlanneqassaaq, taamatullu naliliinermi Piniarnermut Siunnersuisoqatigiit akuutinneqassallutik.

Piniagassanik ataasiakkaanik pisassiissusiinerni ulumikkutulli aalajangersaasarnerni atuisut biologillu ilisimasaat toqqammavigineqartassapput. Isorliunerusuni neqimik pisariaqartitsineq ukiullu kaajallannerani umiarsuarnik pilersuisunik ikittuinnarnik tikinneqartarneq naliliinerni aamma pingaaruteqartumik assersuussinikkut akuutinneqartassapput. Kulturerput, ilisimasavut, naleqartitavut ileqquvullu allatuulli nalilersuinermi ataqqillugit tunngavigalugillu sulissuugut.

Nunalerineq

Naatitanik, neqinik inuutissanillu allanik, taamatullu nersussuit savaaqqallu amerlinissaasa aqqissuussiffiginissaat Naalakkersuisunit kissaatigineqarpoq. Taamatut suliniuteqarneq nunalerisut sinniisaat kiisalu Nunalerinermut Siunnersuisoqatigiit qanimut suleqatigilluinnarlugit ingerlanneqarpoq. Taamaammallu ukiuni qulikkaani tullinnguuttuni - ukiup tullissaa isigiinnarnagu - ineriartortitsinissaq siunnerfigalugu toqqammaviliinissaq aallaavigalugu Nunalerinermut Siunnersuisooqatigiit suliaasa nangissinnaanissaat Naalakkersuisunit soqutigineqarpoq.

Nunalerinermut Siunnersuisoqatigiit innersuussutiginiagaat 2014-imi ukiup affaata siulliup ingerlanerani naammassineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Innersuussutaasussat naalakkersuinikkut suleqqinnissami tunngavigineqassapput, Naalakkersuisunilu takunissaat qilanaaraarput.

Ineqarneq

Ineqarniarneq eqqarsaatigalugu nunatsinni annertuumik unammilligassaqarpugut. Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa amerlanersai ukiut 40-t sinnerlugit matuma siornatigit - 1960-kunni 1970-ikkunnilu - sanaartorneqarput. Inissiaateqarfiillu ilarpassui ataavartumik aserfallatsaaliorneqannginnamik maannakkut najugaqarfigineqarsinnaajunnaariartorput. Ilaallu najugaqarfigineqarsinnaanatik ingitserneqariaannaapput.

Inuiaqatigiit pigisaat nalillit attatiinnarniarutsigit ataavartumik aserfallatsaaliuisarnissaq maannakkorpiaq aallartittariaqarpoq - tamannalu inissiaqarnermuinnaq attuumassuteqanngilaq. Pisortat illuutaannik attatitsiinnarniarutta immitsinnut kinguaariinnullu aggersunut pisussaaffeqarpugut - ataavartumik aserfallatsaaliuinerit piviusunngortinnerisigit aamma pisariaqartitsineq naapertorlugu inissianik nutaanik sanaartornikkut.

Silap pissusaa

Ulluinnarni inuunitsinni silap pissusaata allanngoriartornera qanimut malussarfigiuannarparput. Silap pissusaata allanngoriartorneratigit unammilligassagut uagut inuiaqatigiittut

iliuseqarfiginissaat piareersimaffigisariaqarparput. Taamatut oqareerluni silap pissusaata allanngornerani periarfissat nutaat aamma isiginngitsoorneqarsinnaanngillat, sapinngisamillu aningaasarsiornikkut inuiaqatigiillu ineriartornitsinni suliniuteqarnitsinni atorluarlugit.

Silap pissusaata allanngoriartornera malitsigisai sermillu annikilliartrornera nutaarluinnarnik inuussutissarsiutigisinnaasanik ammaassipput. Takornariat umiarsuarnut ilaallutik annertunerujartortumik avannarpartersinnaalerput. Aatsitassarsiornernik ingerlassaqartut misissueqqaarnitik annertusarsinnaavaat, Issittorlu avannaqqullugu ingerlaniartut sikuerukkiartornera iluaqutigalugu siunissami immaqa container-inik angallassinermi Asia-miit Asia-mut imarsiornikkut periarfissatut nutaatut iluaqutigisinnaalissavaat.

Nunarput pinngortitarsuullu kusanaqisup kinguaariinnut aggersunut attatiinnarsinnaanissaa siunertaralugu pisuussutitsinnik atuinerup sapinngisamik qularnaatsumik piujuartitsinissamillu toqqammaveqartumik ingerlanneqarnissaa Naalakkersuisunit qulakkeerniarneqarpoq.

Nukissiuutit

Maani nunatsinni nukissiuutinut - pingaartumik erngup nukinganik atuinikkut - inuiaqatigiit ataatsimut isigalugit innuttaasutut inuussutissarsiortutullu annertusiartortumik immitsinnut pilersorsinnaanerput, minnerunngitsumillu piujuaannartitserusunneq aallaavigalugu malunnaatilimmik aningaasalersuinerput assersuutaavoq maluginiagassaq.

Maannakkullu ukioq manna nuna tamaat isigalugu pisortat nukissiorfeqarnikkut atugaasa 70%-ii nukissiummit ataavartumik ingerlanneqartumit angusinnaalersimavarput. Allatut oqaatigalugu piujuaannartitsineq tunngavigalugu nukimmik atuisutut nunarsuarmi siuttuusut akornannut inissilluta. Tamanna tulluusimaarutigisinnaavarput.

Silap pissusaata allanngutsaaliornernanut immitsinnullu annertunerusumik pilersorsinnaanitsinnut iluaqutaavoq. Taamatutaaq suliffissuaqarnikkut ineriartornitta ilaata nukissiuutinik ataavartumik aallaaveqartumik atuinikkut ingerlanneqarnissaanut periarfissaqalerpugut.

Taamaaliorutta aningaasarsiornikkut suliffissuaqarnikkullu ineriartortitsinerup piujuaannartitsineq tasiolugulusooq ingerlatsisinnaanermut allanit nersualarneqarluta assersuutissaqqissutut inissimalersinnaavugut. Ilanngullugu nunatta ineriartorteqqinnissaanut akornusersuinngikkaluarluta silap pissusaata tungaatigut akisussaaffilimmik ingerlatsinissatsinnut piumassuseqarnerput tassuunatigut assersuutitut atussallugu kusanarluinnarpoq.

Pinnngortitaq Avatangiisillu

Pinnngortitarsuaq avatangiisigullu immikkooruteqarluinnartut, taamatullu innarleruminartut illersornissaannik qulakkeerinninnissaq Naalakkersuisunit qitiutinneqarpoq. Ullutsinnut naleqqutinngitsumik eqqagassanik isumaginninnitta tungaatigut annertuunik unammilligasaqaratta ilisimavarput. Unammilligassallu saannguatsinniittut qanoq iliuuseqarfigissanerlugit iliuusissatta annertusarneqarnissaannik pisariaqartitsinerput naqissuserlugulusooq pisariaqartitsinerput takutippaa.

Uagut nunagaarput, eqqagassaatittalu nammineeeluta isumaginissaat uagut akisussaaffigaarput. Naalakkersuinikkut aalajangiinerit tamarmik sutigut tamatigut pinnngortitamik avatangiisinillu ataqqinninnermik toqqammaveqassapput. Kinguaariit uatsinnik malitsisussat pillugit pinnngortitaq avatangiisivullu minguitsut attatiinnartuarnissaat sulissutigisariaqarparput.

Inersimasunut kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimasunut kingunipilutsitsisunut neqeroorutit

Ukioq 2004-mi misissuinerup takutippaa niviarsiaqqat 28%-ii nukappiaqqallu 9%-ii kinguaassiuutitigut atornerlugaasarsimasut. Inersimasut kingunipilutsitsisut siunissami qaninnermi qassiusinnaanissaat kisitsisitigut oqaluttuunneqarpugut. Kingunipilutsitsisut qanoq innerinik takutitsisut ilagaat 2009-mi misissuineq "Kalaallit Nunaanni Meeqqat"-nik taaguuserneqarsimasoq. Tassani anaanaasut apersorneqarsimasut 35%-iisa miss. meeraanerminni atornerlugaasarsimallutik oqaluttuarivaat.

Nuna tamakkerlugu isigissagaanni anaanaasut pingasuugaangata ataaseq meeraanermi kinguaassiuutitigut atornerlugaasimavoq.

Ilarpassui meeraanermi kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimanerup kingunerisaanik kingunipilutsitsippit, taamaammallu pisariaqartumik katsorsarneqarnissaminnut periarfissaqannginnamik ulluinnarni inuunertik atoruminaatsittarpaat.

Kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimasunut tarnip nakorsaanik inersimasunut kingunipilutsitsisunut katsorsartinneqarnissamik neqerooruteqartussat nuna kaajallallugu angalasinnaasut pilersinneqarnissaat Naalakkersuisut anguniagaraat. Taamatut eqqorneqarsimasut ulluinnarni pitsaanagerusumik atugaqalersinnaanissaannut sulilernissaminnullu piareersimanerulernissaannut ikiorserneqarsinnaapput. Taamatutaaq qitornaasa kinguaassiuutitigut

Angerlarsimaffeqannginneq

Ilaqutariinnut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfiup ukioq manna juni-p qaammataani nalunaarussiaq "Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqannginneq" saqqummersippaa, tassanilu angerlarsimaffeqannginnerit assigiinngitsut pingasut nassuiarneqarput; inissaqannginneq, utaqqiisaasumik inissinneqarneq angerlarsimaffeqannginnerlu.

Nalunaarusiap erseqqissumik takutippaa angerlarsimaffeqanngitsut timikkut anersaakkullu atugaat, taamatullu angerlarsimaffeqannginnermut pissutaasut. Nalunaarussiaq siunissami tamatumunnga iliuuseqarnissamut tunngavissiivoq. Angerlarsimaffeqannginnermut aaqqissuussamik iliuuseqarnissap sulissutiginnissaa massakkorpiaq siunertaavoq. Tassunga atatillugu anguniagaavoq Naalakkersuisoqarfiit attuumassuteqartut, inissiaatileqatigiiffiit KANUKOKA-llu peqataaffigisaannik suleqatigiissitamik pilersitsinissaq.

Uagut nammineq inuiaqatigiinni sanngiinnerpaanut qanoq iliuuseqarnerput atugarissaarnermut uuttuutaassaaq, tassuunakkullu pikkorinnerulertariaqarpugut.

Atugarliortunut ilaqutariinnullu ajornartorsiutilinnut annertunerusumik ikiuteqarneq

Nunatsinni ilaqutariippasut isumaginninnikkut ajornartorsitilerujussuit amerlaqaat, ajuusaarnaqisumillu tamanna tamatigut meerannguit eqqugaasarlutik. Uagut tamatta – angajoqaat, ilaqutariit, pisortaqarfiit, kommunimut Inatsisartunullu qinikkat – akisussaaqataavugut pinngitsoortitsinissamut. Pineqartumut tunngatillugu iliuuserisat annertusarneqartariaqarput. Taamaattumik Naalakkersuisut tamanna salliutillugu amerlanerusunik aningaasaliisimapput. Massakut killiffik tassaavoq ilaqutariinnut sullissivinnut, ilaqutariit højskoliinut, qimarnguinnut orniguttarfinnullu tapiissutinik amerlanerusunik 2013-imi aningaasanut inatsisikkut aningaasaliisoqarluni.

Ilaqutariinnut sullissiviit, ilaqutariinnut højskolit, qimarnguiillu suliatik pitsaanerusumik kivissinnaassappatigit pikkorissarneq aqqutissaavoq. Tassunga atatillugu taasariaqarpoq Namminersorlutik Oqartussat aammalu Nunat Avannaamioqatigiit Atugarissaarnermut Centeriat kiisalu kommunit suleqatigiimmata ilaqutariinnik sullissivinnut sammititamik pikkorissarnissamik tassani qitiutinneqassalluni piginnaanngorsaaneq.

Innarluutilinnut atukkat pitsaanerusut

Innuttaasut annertuumik innarluutillit - pingaartumik inuit ineriartornikkut innarluuteqartut - pisariaqartippaat periarfissatigut annertunerusumik pilersitsillutalu iliuuseqarnissarput.

Ineriartornikkut innarluuteqartut pillugit isumasioqatigiissitsinissanik kommunini ingerlanneqartussanik sisamanik peqatigiiffiit LEV Inooqat-llu suleqatigalugit ingerlanneqartussanik Ilaqutariinnut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfik piareersaavoq. Annertuumik innarluutilinnik ikiuisartunik ilinniartitsinissaq ukiumik ataatsimik sivisussusilimmik immikkoortukkuutaartumik aallartitsisoqassaaq.

KANUKOKA-mut 2014-imi ukiumoortumik aningaasaliissuteqarnermut atatillugu isumaqatigiissutaavortaaq ilaqutariinnut innarluutilinnik paaqqinnikkallartartunut akissarsiaq malunnartumik qaffanneqassasoq kiisalu inuusuttunut 16-niit– 24-nut ukiulinnut annertuumik innarluuteqartunut ukiut 4-t tikillugit Danmarkimiikkallartariaqartunut ukiumut ilassutaasumik ataatsimik tikeraarsinnaatitaaneq.

Ineriartornikkut akornutillit iliuseqarnermi peqatigiiffiit LEV aamma Inooqat pitsaasumik suleqatigineqarput. Tassunga atatillugu ilaqutaasut namminneq piumassutsiminnik sulinerannut qujassutissaqarfigaakka, suliniarnerisigummi aamma paasinerulertarparput taakku ulluinnarni naapittakkaminni unammisassaar qanoq ittuusarnersut.

Innarluutilinnik isumaginninneq 1. januar 2011-mi kommuninut tunniunneqarpoq. Isumaqatigiissutigiiissutaareersutut Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfiup KANOKUKA suleqatigalugu innarluutilinnik isumaginninnerup kommuninut tunniunneqarsimanera 2014-imi nalilersussavaat.

Innarluutillit pisinnaatitaaffii nukittorsarniarlugit FN-ip innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaanik Kalaallit Nunaat atsioqataasimavoq. Isumaqatigiissutip atulersinneqarnissaa salliutinneqarpoq, aammalu innarluutillit pillugit inatsisit nutarternissaannik suliaq aallartinneqarsimavoq.

NAKUUSA 2013

Danmarkimi UNICEF-ip Kalaallit Nunaannilu NAKUUSAp akornanni ukiunut tallimanut suleqatigiissutigisaq aqqutigalugu nunatsinni meeqqat pisinnaatitaaffii atugarissaarnerallu nukittorsarniarneqarput.

NAKUUSA Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu periarfissaraat, taamaattumillu nunamut tamarmut atuuttumik meeqqanut nunatsinni meeqqat inuusuttullu tamarmik sinniisoqarfigisaannik

periarfissiinissaq naleqqussimavoq. Inuusuttut 14-nit Meeqqat Isummorsorfiannut, MI-mut, ullumikkut ilaapput. MI-p ukiumoortumik naapittarnera NAKUUSA-p sulinerani qitiuvoq, tassami MI aqutigalugu meeqqat pisinnaatitaaffii oqallisigineqartarmata.

NAKUUSA-p siorna suliniutaa angajoqqaat akisussaaffiannut tunngasoq tassaavoq ”Suli anaanamik, suli ataatamik!” Ukioq manna sammineqassaaq meeqqanut inuusuttunullu periarfissaqarluanngitsunut inersimasut akisussaaffiat.

Allat qitornaannut pitsaasumik sunniteqarsinnaanerup meeqqamillu ikiuinerup pissusissamisoorneranik immikkut iliuseqarnissaq isumataartitsisussaavoq. Qularutigingilara tamatta maaniittugut suliniummut tassunga tapersuinissarput.

Saammaateqatigiinnissamut Isumalioqatigiissitaq

Inuiaqatigiisugut oqaluttuarisaanerup ingerlanerani avataaniit akunnitsinniillu sunniisarnit sakkortoorsuit aqutigisarsimavagut - nunasiaanerup nalaani tamatumalu kingornagut. Sunniinerit ilaat nunasiaqarnermi eqqunngitsuliornerupput inuiaqatigiinnut kalaallinut ajoqutaasut. Sunniinerilli tamakkua ilaat pitsaanerpaamik siunertaqarluni iliusaasimapput ajunngitsunik angusaqaataasut, aammali siunertaanngikkaluartunik nuanniitsunik kinguneqartarsimasut.

Ilami aamma immaqa nunasiaagallarnemeersunik kalaallinut ajoqutaasumik inuiaqatigiini sunniteqartunik suli peqarpoq. Ullumikkut suli isumaginnikkut unammilligassanik , nunasiaagallarnermik aallaaveqartunik, sorsugassaqarpugut.

Nunasiaataaneq qaangiussimavoq. Namminersorneq eqqunneqarsimavoq inuiaqatigiillu kalaallit inuiattut namminneq aalajangiisinnaasutut akuerisaasimapput. Ajoraluartumilli inuiaqatigiinni kalaallini ajoqutit sunniutillu ulloq manna tikillugu naammattuugassaajuarput - inooqatigiinnikkullu kingornussat taama annikitsigisunik isumalluuteqartilluta qaangeruminaatsorujussuupput. Inuiannut nunasiaanngitsunut sanilliutissagutta suli immitsinnut ajoqusersorpallaarpugut. Tamarmik nalunngilaat nunatsinni isumaginnikkut ajornartorsiuterpassuaqaratta.

Inuiaavugut suli ilarpassuagut qamuuna ikiligaasimasut ikiligaasartullu. Tamanna qanoq iliuseqarfigisariaqarparput - siumut ingerlaqqissinnaassagutta oqaluuserisariaqarlugu. Ulloq manna tikillugu nunasiaateqarnerup nalaa eqqartorneqarpat kamaatigineqanngitsoorneq ajorpoq, annersinneqartarluta imaluunniit pisuussuteqartutut misigisarluta. Suut qanoq ataqatigiinnerat tamakkiisumik paasissagutsigu paquminarsinnaasut eqqartoruminaatsut eqqartortariaqarpagut.

Paasinnineq akuersinerlu angullugit siumut alloriaqqissinnaajumalluta, taamaalilluta inuiangooqqilluta nukittuut suliumatuunik nukittuunillu inuttallit namminneq inuunerminnik aalajangiisinaasut inuiaqatigiinnillu ingerlatitsisut.

Qujanartumilli nunatsinni nukittoortalerujussuuvugut. Inuppassuupput imminut nalliginermik misigisimanngitsut. Tamakkua suliat pingaartut tigummivaat nunarpullu nalilerneqarsinnaanngitsumik sullilluarlugu. Taakkua maligassaapput. Imaassinnaavoq taakkua saammaateqatigiinnissaamik pisariaqartitsinerpaajunngitsut. Taama isumaqarneq ataqqivara. Nukittuullu tamakkua maligassiuisuusinnaapput. Isumaginninnermut tunngasuni kisitsisit takutippaat ajortoqartoq qanorlu iliuseqartoqartariaqartoq. Taamaattumik Saammaateqatigiinnissamut Isumalioqatigiissitap suliaa tapersorsorneqarumaartoq neriuutigilluinnarpara.

Ilinniartitaaneq Ilisimatusarnerlu

Inuusuttut amerlanerujartuinnartut ilinniarnermik aallartitsillutillu naammassinnittalersimasut Naalakkersuisuni takusinnaagatsigu nuannaarutigaarput. Inuusuttorpasuilli - ilinniartitaanikkut iliuitsit annertunerulersimagaluartut - ulloq manna tikillugu ilinniarfinni matunik matoqqasunik naammattoorsuarput. Immaqa meeqqat atuarfianni naammattumik ilikkagaqarsimannginnamik, imaluunniit ilinniarfiit inuusuttunik oqaatsinik piginnaasamikkut pisariaqartitamikkullu assigiinngitsunik pisariaqartitsisunik tigusinissamut naammattumik inerisarsimanngimmata.

Taamaattumik ilinniarfiutivut ilinniakkanik sukkulluunniit ullutsinnut naleqquttunik neqerooruteqarsinnaasunngortillugit pitsanngorsartuariaqarput, pitsaassutsimikkut nunani allani ilinniarfiit pisinnaasaannit ajornerunngitsunik. Akisussaassuseqarneruneq, ilinniartitaaneq qaffassartuarnissarlu Nunatta ineriartornerani siuariatorneranilu oqariatuutiguarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaattumik Naalakkersuisut ilinniartitaanikkut iliuitsit nukittorsartuarniarpaat, ilinniartitaanikkut iliuitsigut pitsanngorsarlugit tamatumuuna amerlanerpaat ilinniartitaanissamut kissaatigisaat naammassineqarsinnaasunngortillugit.

Taamaattumik ilinniartitaanikkut nutarterinerit massakut ingerlasut atulersikkiartornerat ingerlanneqartuarlunilu annertusartariaqarpoq. Suliaq tamanna ingerlanneqassaaq soqutigisallit naleqquttut peqataasullu tamaasa qanimut suleqatigalugit. Tassunga atatillugu Naalakkersuisut ilinniartitaanermut pilersaarummut missingersuutaat nutaaq 2014-imi upernaakkut Inatsisartut ataatsimiinneranni saqqummiunneqarlunilu oqallisigineqartinnagu ataatsimiinnerpassuit ataatsimeersuarnerillu ukiap upernaallu ingerlanerini Naalakkersuisunit ingerlanniarneqarput.

Meeqqerivitsialaap nukittorsarneqarnera ingerlateqqinneqassaaq - pingaartumik nunaqarfinni isorliunerusunilu

Atuarfitsialammik aaqqissuussineq massakkut ukiut qulit ingerlasimalerput, oqartoqarsinnaavorlu nalilersuinissaq meeqqallu atuarianni atuartitsinerup atuartunillu tamanik tapersersuisinnaanerata ineriartorteqqinnissaa pisarialerujussuannngorsimalluni.

Meeqqat atuarianniit inuusuttut ilinniarfiinut inuussutissarsiutinullu ilinniarfinnut ikaarsaariarsinnaaneq nukittorsarniarlugu, aammalu ilinniaqqittut ilinniakkaminnik naammassinnissinnaanissaat annertusarniarlugu ilinniarfinni tamani ilitersuinikkut siunnersuinikkullu iliuseq Naalakkersuisut nukittorsarniarpaat. Iliuseq taanna ilaatigut ilitersuinnermut inatsit nutaaq ataatsimiinnermi uani saqqummiunneqarumaartoq aqutigalugu, aammalu nunamut tamarmut atuuttumik tarnikkut inuiaqatigiillu tungaasigut ilinniagaqartunik siunnersuisoqatigiiffimmik illoqarfinni ilinniarfeqarfiusuni annerni tamani pilersitsinikkut anguneqassaaq.

Inuussutissarsiutinut ilinniarfinni sungiusarfissatigut ajornartorsiuteqarnera Naalakkersuisunit arajutsineqarsimannngilluinnarpoq. Taamaattumik 2014-imi Aningaasaqarnermut Inatsisissamut siunnersuummiippoq iliuitsit ingerlalereersut saniatigut atuarnermi sungiusarfissanik ineriartortitsinnermut atorunnaartitsiartornermullu amerlanerusunik aningaasaliisoqarnissaa siunnersuutigineqarluni.

Atuartut inissaqarniarnerat sungiusarfissat ajornartorsiutigineqarneratulli ilinniartitaanermi akimmiffiusunut pingaarnernut ilaavoq. Inuusuttut ilinniakkamik nutaamik aallartitsigaanni illoqarfimmulluunniit allamut nuukkaanni inissaqarniarnerup pitsaasuunissaa atugarissaarnermut patajaatsuunermullu apeqqutaasorujussuuvoq. Naalakkersuisut arajutsisimannngilaat sinerissami arlallinni ilinniartut inaasa amerliartortinneqartuarnissaat pisariaqartinneqartuarmat. Suliaq taanna kommunit qanimut suleqatigalugit ingerlanneqassaaq.

Ilisimatusarnermut tunngasut Naalakkersuisut ataatsimiinnermi uani inatsisissatut siunnersuutitut saqqummiuppaat, tamannalu ilisimatusarnermut siunnersuuteqartarnerup tiguneqarsimaneranut takussutissaavoq. Inatsisip siunertarpiaraa inuiaqatigiinnut kalaallinut iluaqutaasussamik kalaallit akornanni ilisimatusarneq nukittorsarlugulu siuarsarnissaa. Naalakkersuisut siunnersuutikkut naatsorsuutigaat nunatsinni ilisimatusarnikkut suliaq malunnartumik annertusarneqassasoq. Ilisimatusarnerup inuussutissarsiorterullu ataqatigiinnerulernerat pilersinneqassaaq, innuttaasullu

ilisimatusarnermi angusanut tunngatillugu paasisutissaannut isersinnaanissaat qularnaarneqassalluni.

Naligiissitaaneq

Ataatsimiinnermi uani naligiissitaanermut inatsit nutaaq Naalakkersuisut saqqummiutissavaat. Inatsisartut inatsisaatigut angutit arnallu naligiissitaanerat pillugu siunnersuutikkut peqqussutit naligiissitaanermut tunngasut inatsimmut ataatsimut katersorneqassapput, taamaalillutik peqqussutit paasiuminarnerulerlutillu innuttaasunut erseqqinnerulissallutik. Inatsimmi pingaarutilittut aalajangersarneqarpoq arnaaneq angutaanerluunniit pillugu uumisaarineq uumisaarinerillumu allat inerteqqutaanerat. Tamatuma saniatigut inatsisit malillugit siulersuisuni assigisaannilu arnat angutillu qanoq amerlatiginissaannut aalajangersagaqalissaaq. Inatsit naligiissitaanerup ineritikkiartorneqarneranut ajunngitsumik tunngavissaliiumaartoq Naalakkersuisunit qularineqanngilaq.

Arnat angutillu tamaasa naligiimmik pisariaqartippagut, inuiaqatigiit oqimaaqatigiissumik tunngaveqartut pilersikkumavagut.

Aatsitassarsiorneq

Aatsitassarsiorfiusinnaasut pilersaarutit arlallit piariikannertitereersimmata Naalakkersuisut nuannaarutigaaq. Massakkorpiaq piaanissamik qinnuteqaatit pingasut suliarineqarput. Taakkua saniatigut naatsorsuutigineqarpoq aamma qinnuteqaat ataaseq ukioq manna immaqaluunniit aappaagu tiguneqarumaartoq.

Akitsuut royalty pillugu London Mining-imut isumaqatigiissuteqarnissaaq Naalakkersuisut sulisimaqaat. Isumaqatigiissutip tassunga tunngasortaa massakkut naammassineqarpoq.

Tamatuma takutippaa piumasaaqatinik naleqquttunik aatsitassarsiornermik ingerlatalinnut piumasaaqateqartoqarsinnaasoq. Naalakkersuisunut pingaaruteqarluinnarsimavoq aatsitassarsiorinissamut pilersaarutini royalty-p ilanngunneqarnissaa, taamaalilluta inuiaqatigiit iluanaarutissap ilaanik pissarsinissaat qularnaarumagatsigu.

Uran-isiunngilluinnarnissamik isummersimanerup atorunnaarsinnissaanut tunngaviusumik aalajangiinissamut siunnersuut Naalakkersuisut ataatsimiinnermi uani saqqummiutissavaat. Tunngaviusumik isummerneq Inatsisartuni akuerineqassappat Naalakkersuisut annertuumik paasiniaaneq aallartissavaat, sulisunut tamatumalu eqqaani najugalinnut peqqinnissakkut

sulinermilu atukkat pitsaanerpaanissaat qularnaarniarlugu, aammalu uran-ip nunatsinneersup inussarinngisaminut apuutinnginnissaa Danmark peqatigalugu qularnaarniarlugu.

Tamatuma malitsigissavaa isummerfigineqassammat paaaffik eqqaalu qanoq periuseqarfigineqassanersoq, tassunga ilaalluni maleruagassat, atortussallu suut inissineqassanersut. Tassalu qitiususaaq taassaavoq nunarsuarmi isumaqatigiissutit eqquutsillugit innarliinngitsumillu aatsitassarsiorneq qinngornernik uloriarnartunik akulimmik paaaffiusoq qanoq anguneqarsinnaanersoq.

Tassunga killinnermi soqutigisallit attuumassutillillu, pisortat innuttaasullu ilaatinneqarnissaat pingaartuuvoq. Tamatigummi imaassaaq aatsitassarsiorneq pilersaarut aatsaat akuerineqarsinnaassalluni avatangiisit, isumannaallisaaneq, peqqissuseq inuiaqatigiillu eqqarsaatigalugit atasinnaasumik ingerlanneqarsinnaassappat - tamannami aatsitassarsiornermut inatsimmi piumasqaataareerpoq.

Naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissut malillugu innuttaasut ilaatinneqarnissaat Naalakkersuisunut pingaartorujussuuvoq. Iliusaasinnaasut innuttaasunik peqataatitsisut allattorsimaffiat Naalakkersuisut akuerereersimavaat. Innuttaasut ataatsimiisinneqarneranni avataaneersut aqutsisuusartussaapput taamaasillugu qulakkeerniarlugu aatsitassarsiornermik soqutiginnittut ingerlanniagartik pillugu innuttaasunut paasitsitsiniaanermut akuusarnissaat.

Naalakkersuisut isumaqarput innuttaasunik paasitsitsiniaaneq oqaloqatiginninnerlu pilersaarutit pitsaanerpaanik pilersitsisartut. Amerlanertigut innuttaasut pissutsinik ilisimasaqarsinnaapput pilersaarutit iluatsinnissaanut pingaaruteqarlunnarsinnaasunik. Siornatigut oqaatigereerpara Naalakkersuisut qanimut oqartussaaqataaneq pingaartimassuk. Taama oqarneq oqarluartaarnerinnaanngilaq.

Aatsitassarsiorfiit suliffissallu

Aatsitassarsiorfiusussap eqqaaniittunuinnaanngitsoq inuiaqatigiinnulli tamanut aatsitassarsiorneq pilersaarutaasarumaartut iluaqutaanissaat Naalakkersuisunut pingaarluinnarpoq.

Taamaattumik suliffeqanngitsut suliamullu ilinniarsimanngitsut pimoorussamik ilinniarteqqinnissaanut politikkeqarnissaaq pingaartuuvoq, aatsitassarsiorneq pilersaarutit piviusunngussagaluarpata piareersimaqqulluta.

Ilinniartitaanerit taamaattut tassaanerussapput piginnaanngorsaanerit inuussutissarsiutinik ilinniarfinni, assersuutigalugu Aatsitassarsiornermut Ilinniarfimmi, Sanaartornermut Ilinniarfimmi, Oqaatsinut Ilinniarfimmi il.il. ingerlanneqartussat.

Innuttaasunik suliffeqarfinnillu aatsitassarsiornermut peqataasussanik piginnaanngorsaanerit aappaagu ukiunilu tulliini ingerlatsinissat pingaartinneqarluinnartussaapput. Pikkorissarneq inunnut ataasiakkaanut aatsitassarsiornermut tunngasunik pikkorissartunut - inuiaqatigiinnullumi iluaqutaajumaarpoq, tassami akileraarnikkut isertitat amerlissammata, aatsitassarsiornermi sulilernikkut ikiuutit aningaasartuutillu millissammata. Tamanna inuiaqatigiinnut iluaqutaallualissaaq.

Suliffeqarneq

Aatsitassarsiornermut pilersaarutit pilersinneqarnerisigut suliffissanik nutaanik pilersoqaraluarpalluunniit suliffissaaleqinermit tunngatillugu suli annertuumik unammilligassaqarpugut.

Suliffissaqanngitsut sulilerniassammata suliffinnik pilersitsissalluta pisussaavugut. Pineqartut amerlanersaat ilinniagaqanngitsuusut ilaginnaannarsinnaanngilagut. Tamanna pisortat iliuuseqarnissaannik piumasaqarpoq, aammali tamanna suliffeqanngitsut ataasiakkaat neqeroorutitik tigusiunanissaannik pimoorussillutillu iliuuseqarnissaannik piumasaqarpoq.

Taamaattumik iliuutsinik qanittoq isigalugu suliassaqartitsisunik Naalakkersuisut aallartitsiniarput. Namminersorlutik Oqartussat kommunillu peqataaffigisaannik immikkut ittumik suliassaqartitsiniarnermik ingerlatsisoqassaaq. Sulilersitsiniutit, ilinniartitseqqiinerit pikkorissartitsinerillu arlalissupput. Annertunerusumik misileraalluni aalisarnermik, nutarterinernik assigisaannillu tamakkua taperneqarumaarput.

Naalakkersuisut qinigaaffimmi uani suliffissaqanngitsut malunnartumik ikilisinnissaat erseqqissumik anguniagaraat.

Tunngaviusumik inatsisiliornissamik ataatsimiititaliarsuaq

Qinigaaffiup uuma ingerlanerani partiinik Inatsisartuniititaqartunik naalakkersuinikkut aaqqissuussinermut ataatsimiititaliarsuarnik pilersitsinissaq pillugu oqaloqateqarnissamut qilanaarpunga. Naalakkersuisut siuligut Inatsisartunit pisussaaffilerneqarput nassuiaasioqqullugit

tungaviumik inatsiliornissamik ataatsimiititaliamik pilersitsinissamut tungaviusinnaasumik. Massakut Naalackersuisuusut suliaq taanna nanginniarpaat, nalunaarusiarlu inaarniarlugu taamaalluni tulliani Inatsisartut ataatsimiilerunik nunatsinni naalackersuinikkut aqqissuussinermut ataatsimiititaliarsuarmik pilersitsinissap oqallisiginissaanut tungavissaqaqqullugu.

Inaarutaasumik oqaaseqaatit

Naalackersuisuni siulittaasutut uanga inuit inuiaqatigiillu nukittuut pilersinnissaat pingaarnertut anguniarpara, aamma anguniarpara namminersornermut qaninnerulernissarput kiisalu Naalagaaffiup Kalaallit Nunaata piviusunngornissaanut qaninnerulernissarput. Tamatumunnga innuttaasut peqataatinneqassapput, naalaarneqassallutillu taamaasilluta ataatsimoorluta siunissatsinnut tamatta immikkut akisussaaffimmik kivitseqataasinnaaqqulluta.

Inatsisartut Naalackersuisullu qinigaapput innuttaasut sinnerlugit aalajangiisartussatut. Apeqqutilli ilaanni ima pingaartigisarpur innuttaasunut toqqaannartumik apeqqutigineqartarilutik.

Siusinnerusukkur oqaatigereerpara uranimik akullit aatsitassat piarneqannginnissaannik aalajangiussaasimasup atorunnaarsinneqarnissaa Naalackersuisut kissaatigigaat. Apeqqut tassunga tungasoq maani, Inatsisartuni, aalajangiiffigissavarput.

Apeqqut alla immikkuullarilluni nunap ilaanut aalajangersumut tungavoq. Tassalu Narsap eqqaani, Kuannersuarni, aatsitassarsiorneq akuerissanerippur. Pilersaarut taanna immikkuullarippoq, tassami nunap sananeqaataasa qaqutigooortur, mineralinik radiop qinngorneranik ilaqtur iluaqtigineqarnissaannik ilaqarami - illoqarfiullu qanittuaniilluni.

Tassani pissutsit allaassutigaat aatsitassarsiorfissatut pilersaarutaasoq Narsap qanittuaniimmat.

Taamaattumik Kuannersuarni pillugit Kujataani innuttaasut isumaannik tusarniaalluni siunnerfiliisumik taasititsisoqarnissaanut partiit Inatsisartuniittur taperseerusunnerrur Naalackersuisut tusarusuppaat.

Aatsitassarsiornermi piarneqartur ilaasa uranimik akoqarsinnaanerannur apeqqummut Kujataani innuttaasut qanoq isumaqarnerat Naalackersuisut tusarusuppaat. Erseqqissassavara aatsitassarsiornissamur qinnuteqaammik Naalackersuisut tigusaqarnikuunngimmata, kisiannili

apeqqummut tassunga kujataamiut tunngaviusumik isummernerat Naalakkersuisut aalajangernissaminni aallaavigisinnaasaat tusarusunneqarpoq.

Kuannersuarni pilersaarut pillugu kujataamiut siunnerfiliisumik taaitinneqarnermikkut isummernerat pituttuisuusussaangikkaluartorluunniit taasisitsinermi saqqummersoq Kuannersuarni aatsitassarsiornermi qinngornernik uloriarnartumik akulimmik piiaasoqarnissaanut Naalakkersuisut aalajangerniarnerminni pingaartillugu tunngavissaasa ilagissavaat.

Kujataani innuttaasut siunnerfiliisumik taasisinneqarnerisigut akuutinniarneqarnerannik Naalakkersuisut kissaataannut qanoq isummernissassi tusarnissaa qilanaarivara tamassilu maani oqalliseqatiginissarsi aamma qilanaaralugu.

Inuiaqatigiit avissaartuunnata nunatta periarfissiissutai nunamut inuinullu iluaqutissanngorlugit ataatsimoorneq ujartortigu, inuttut kulturikkut aningaasatigut oqartussaaqataanikkullu nukittuunngortilluta.

Kuannersuit taamalu Narsaq ukiuni kingullerni annertuumik oqallisaasimapput.

Nunatsinni taalliorsuarput Henrik Lund aamma Narsaminngaanersuuvoq. Ammaanermi oqalugiaatiga naggaserlugu, inuiaattut erinarsuutitta Nunarput Utoqqarsuanngoravit versiata kingullia issuarusuppara. Misigisimagama ammaanermi oqalugiaatinni siullerpaami oqariartuutigiumasannut naleqquttuusooq, tassalu inuiaattut siuariartornissatsinnut tamatta akisussaaffeqartugut. Tamannalu akisussaaffik pisussaaffiliivoq.

Taqilluni naami atunngiveqaaq,

kalaallit siumut makigitsi!

Inuttut inuuneq pigiuminaqaaq;

saperasi isumaqaleritsi!

Taama oqarlunga oqallilluartarnissassinnik kissaappassi.

Qujanaq!